

Plaatsingslijst van het archief van J. Stellingwerff

Levensjaren 1924-2010

Jaren van het archief 1858-1985

Bewerkt door Jasper Verhoogt

HDC / Protestantse Erfgoed Collectie
Bibliotheek Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 240
December 2022

Inleiding

Johannes (Johan) Stellingwerff werd geboren op 5 december 1924 in Groningen. Met enige vertraging, wegens de Tweede Wereldoorlog, ving hij in 1946 aan met zijn studie aan de Technische Hogeschool Delft (de voorloper van de Technische Universiteit Delft). Hij studeerde er weg- en waterbouw. Naast zijn studie was hij actief als secretaris van SSR Delft. In 1953 studeerde hij af als ingenieur in weg- en waterbouw. In 1959 promoveerde hij op een proefschrift over ‘*Werkelijkheid en grondmotief bij Vincent Willem van Gogh.*’ Hij werkte bij Philips Eindhoven. Daarna bij Bouw- en Woningtoezicht van de gemeente Eindhoven. En vervolgens bij de bibliotheek van de TH Eindhoven. In 1960 begon hij als bibliothecaris aan de Vrije Universiteit. Tot zijn pensioen in 1987 leidde hij die bibliotheek. Stellingwerff stierf op 23 mei 2010 te Amstelveen, 85 jaar oud.

‘Het Geheugen van de VU’ vermeldt omtrent Stellingwerff een aantal wetenswaardigheden. Ik vermeld een drietal van deze wetenswaardigheden. Ten eerste staat hij bekend om zijn gedachten ten aanzien van de herstructurering van de VU, begin jaren ’70: “Wij zijn er van overtuigd dat het hier gaat om zaken van een diep ingrijpende betekenis voor de Vereniging en de universiteit en hun onderlinge verhouding.” Dat staat in een brief van hem aan het bestuur van de VU Vereniging. Hij hoopte dat de VU Verenigingsleden zich met het thema van de herstructurering bezig zullen houden. Als hulpmiddel daarbij was er de brochure van Stellingwerff: *De koers van de Vrije Universiteit* (1971) (*Vrije Universiteitsblad* 1971). In zijn brief maakte Stellingwerff onder meer de volgende punten: 1) ‘Wij zijn van oordeel, dat de Vereniging voor wetenschappelijk onderwijs waarvan de Vrije Universiteit uitgaat, moet blijven bestaan met een eigen door de leden gekozen bestuur.’ 2) ‘Wij kunnen ons verenigen met de gedachte, dat het bestuur van de universiteit niet langer blijft in handen van het bestuur van de Vereniging, maar gelegd wordt in handen van een Universiteitsraad en een College van bestuur, zoals door het College van Directeuren blijkens hun informatie aan de leden der Vereniging wordt bedoeld.’ 3) Wij verklaren, dat het onder 2 gestelde er niet toe mag leiden, dat de band tussen de Vereniging en de Universiteit wordt verzwakt of verbroken, doch dat veeleer moet worden gestreefd naar een versterking van deze band.’ 4) ‘Wij zijn van oordeel dat waarborgen moeten worden geschapen om te verzekeren, dat de Vrije Universiteit, die niet alleen juridisch, maar ook het geestelijk eigendom van de Vereniging is, zich blijft ontwikkelen in de geestelijke richting, zoals deze onder meer haar uitdrukking heeft gekregen in de statuten der Vereniging.’ De medestanders van Stellingwerffs brief achtten het van groot belang dat het personeel van de VU uitspreekt dat zij zich met doel en grondslag van de VU verenigen. (Zie *Vrije Universiteitsblad* 1971, p. 48)

Ten tweede vermeldt ‘het Geheugen’ dat Stellingwerff bij een antiquariaat het ‘*Groot ABC of Haneboek*’ uit 1781 vond. Het betreft een antiek schoolboekje, te vergelijken met het Aap-Noot-Mies. Stellingwerff: ‘in elk gezin was een bijbel aanwezig, maar elk kind in een gezin had een Haneboek.’ In het boekje stonden naast het ABC ook de Tien Geboden, het Onze Vader, en enkele andere gebeden. Stellingwerff schreef bij het boekje een ‘*Kleine Geschiedenis van het Groot ABC of Haneboek.*’ Dit boekje fungeerde voortaan als relatiegeschenk van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Hij kreeg een exemplaar overhandigd van Staatssecretaris De Jong van Onderwijs en Wetenschappen, toen deze bij de VU op werkbezoek was. Wat zegt dit over Stellingwerff? *Ad valvas* wees op het volgende: ‘In tegenstelling tot gangbare opvattingen over bibliothecarissen is dr. Stellingwerff geen stoffige boekenwurm. Weliswaar heeft op zijn kamer in het hoofdgebouw de papierduivel goed toegeslagen in gebonden en ingenaaide vorm, Stellingwerff zelf maakt eerder de indruk een goedgeklede, rapgekapte manager uit het bedrijfsleven te zijn.’ (*Ad Valvas*, 18 januari 1980)

Ten derde maakt “*Het Geheugen van de VU*” melding van Stellingwerfs verdienste voor de ontwikkeling van de VU Bibliotheek. We lezen er het volgende, in het *Jaarboek 1984-1985* van de VU: “Op deze plaats past een woord van dank aan de heer Stellingwerff, door wiens inzet de UBVU een volwaardige plaats in de rij der universiteitsbibliotheken is gaan innemen.” (*Jaarboek 1984-1985*) Er wordt gewezen op de volgende drie ontwikkelingen, als vermeld in het jaarverslag 1984. 1) Eerst kreeg de UBVU een volwaardige rol in het samenwerkingsverband Koninklijke Bibliotheek en Universiteitsbibliotheken. 2) Daarnaast vond er een aantal ingrijpende verhuizingen plaats. Daardoor kregen met name de bibliotheek op de begane grond en op de eerste verdieping van het VU Hoofdgebouw een ander aanzicht. 3) Ook het gebruik van de collectie, onder andere door het op ruime schaal ter beschikking stellen van de catalogusinformatie, gaf een duidelijke toename te zien. (*Jaarboek 1984-1985*, p. 60)

Stellingwerff is mogelijk ook bekend vanwege zijn kritiek op de VU: de geschiedenis van de VU moet volgens hem herschreven worden. Die conclusie volgt uit zijn werk *Dr. Abraham Kuyper en de Vrije Universiteit* (1987), dat zich richtte op de periode 1880-1905, van ‘stichting tot wettelijk erkende universiteit.’ Dit werk verscheen op het moment van Stellingwerffs afscheid van de VU. Hij gaf er zijn kritiek op Kuyper, die hij altijd had gehad, gebaseerd op zijn kritisch-Kuyperiaanse opvoeding. “Mijn sympathie voor Kuyper is niet groot, maar ik sta niet antisynthiethiek tegenover hem en ik heb ook waardering voor hem.” ”Kuyper zette op de Vrije Universiteit zo’n eigen stempel, dat die wel ‘Vrije’ heette (vrij van kerk en staat), maar ten slotte aan meer gebonden was dan aan het christelijk geloof alleen. Ook aan de ‘drie formulieren van enigheid’ en de ‘gereformeerde beginselen’, eigenlijk aan de ‘Encyclopedie der Heilige Godgeleerdheid van Kuyper.’ Als je het daarmee eens was het goed, maar als er niet mee akkoord ging moest je vertrekken.” (*Ad Valvas 1977-1988*, pagina 3)

Stellingwerff in jaartallen

1924	Geboorte te Groningen
1942	Onderduik in Amstelveen en Gaasterland (Friesland)
1945	Militair bij het Militair Gezag dat de komst van de wettige Nederlandse regering voorbereidde
1945	Keuze voor de Vrijmaking
1946-’53	Studie te Delft’. Huwelijk met Joke Kouwenhoven. Zij kregen twee kinderen
1953	Wetenschappelijk medewerker aan de Technische Universiteit Eindhoven
1959	Proefschrift <i>Werkelijkheid en grondmotief bij Vincent Willem van Gogh</i>
1960	Bibliothecaris Vrije Universiteit
1963	<i>Mensen en boeken</i>
1964	Drie artikelen over Marx
1965	<i>Oorsprong en toekomst van de creatieve mens</i>
1967	Teruggang naar de gereformeerde kerk synodaal
1969	<i>De hermetische schilderkunst van Diana Vandenberg</i>
1971	Oprichting van het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (1800-heden), samen met toenmalig rector magnificus F. de Gaay Fortman
1971	<i>De koers van de Vrije Universiteit, grondslag, structuur en toekomst</i>
1971	<i>Inleiding tot de universiteit. De samenhang der wetenschappen en de wetenschappelijke werkelijkheid</i>
1971	De Mr. H. Bos-lezing van de Vrije Universiteit
1973	Stichting vrienden VU-bibliotheek (Stellingwerff is mede-oprichter en secretaris-penningmeester)
1973	Verhuizing van de VU naar de De Boelelaan

- 1975 *Amsterdamse Emigranten, onbekende brieven uit de prairie van Iowa 1846-1873*
- 1979 *Kleine geschiedenis van het groot ABC-boek of Haneboek, een facsimile van "De Emders Bedingen – geschenkboek in opdracht van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen*
- 1980 *Fat man in Nagasaki; Nederlandse krijgsgevangenen overleefden de atoombom*
- 1983 *De diepe wateren van Nagasaki – Nederlands-Japanse betrekkingen sedert de stichting van Deshima. In één band met Kômô-jin; Roodharige vreemdelingen op Desim; Nagasaki prenten en schilderijen uit de 18e en 19e eeuw*
- 1984 Opdracht van het College van Bestuur betreffende 'een onderzoek naar de geschiedenis van christelijke wetenschapsbeoefening in het bijzonder aan de Vrije Universiteit, naar haar maatschappelijke, culturele en politieke aspecten.'
- 1987 *Dr. Abraham Kuiper en de Vrije Universiteit, deel 1*
- 1987 (Vervroegd) pensioen
- 1988 *Zijne Majesteits Raderstoomschip Soembing overgedragen aan Japan, drie diplomatieke reizen van kapitein G Fabius ter opening van Deshima en Nagasaki in 1854, 1855 en 1856*
- 1990 *De VU na Kuiper, deel 2*
- 1992 *D.H.Th. Vollenhoven (1892-1978) Reformator der Wijsbegeerte*
- 1999 *Inzicht in virtual reality, een media-filosofie als reisgids voor landschap van de geest*
- 2004 *Iowa letters., Dutch Immigrants on the American Frontier, Amerikaanse vertaling van Amsterdamse Emigranten uit 1975*
- 2006 *Geschiedenis van de reformatorische wijsbegeerte: een christelijk perspectief*
- 2010 Overlijden

Geschiedenis van het archief

De omschrijving van het archief Stellingwerff was in 2017 vrijwel geheel voltooid. Toen ondergetekende in de zomer van 2022 het archief raadpleegde, waren reeds vijftig van de in totaal zestig dozen beschreven in een plaatsingslijst. In de zomer/herfst zijn de dozen vijftig tot en met zestig beschreven. Dit heeft tot gevolg dat de onderzoeker die bijvoorbeeld geïnteresseerd is in correspondentie, op verschillende plaatsen moet kijken. Niet alleen de dozen 1 tot en met 50 moeten worden geraadpleegd. Maar ook de dozen 51 tot en met 60. Verder zijn er binnen de dozen 1-50 en 50-60 op verschillende plaatsen dezelfde soorten stukken te vinden. Wie bijvoorbeeld onderzoek wil doen naar correspondentie van Stellingwerff moet kijken naar de dozen 7, 35 en 42, respectievelijk de dozen 53, 54, 57, 58, 59 en 60. Het archief leidt dus tot nog al wat verwarring. Maar, hoe dan ook, de dozen zijn in grote lijnen benoemd. Ze kunnen daarom worden geraadpleegd via de zoekfunctie 'control f'. Bij leven en welzijn zal het archief in de toekomst worden omgepakt.

Geraadpleegde literatuur

-Berkelaar, W., *In memoriam Dr. Ir. Johan Stellingwerff, 5 december 1924 - 23 mei 2010*.

-Wikipedia Johan Stellingwerff (laatst geraadpleegd op 18 oktober 2022).

-Veen, J. van der, 'Dr. J. Stellingwerff werpt kritisch licht op Kuiper', *Ad Valvas* 14 augustus 1987.

Plaatsingslijst

De nummers zijn doosnummers

- 1 1976 Bibliotheek congres VU/Bibliotheek in Nederland.
- 2 J. Stellingwerff-1 serie christelijk perspectief, 1961-1975.
- 3 Ontwikkeling UBVU.
- 4 Perspectief WdW.
- 5 Brochures Pella U.S.A., 1858.
- 6 Studies en artikelen, kritiek op K.S.
- 7 Hulting, correspondentie met Plantinga, B. Zijlstra, Toronto.
- 8 Amerika, 1971.
- 9 Reizen, Zaire 1970, Europa 1960-1970.
- 10 J. Stellingwerff-5 afscheid van Dooyeweerd en Vollenhoven.
- 11 J. Stellingwerff-7.
- 12 J. Stellingwerff-8, Bibliotheek problemen.
- 13 S.S.R. 1961, Opbouw, Kamphuis.
- 14 Vincent van Gogh promotie.
- 15 UBVU hoofdgebouw.
- 16 Amerikaanse emigranten.
- 17 J. Stellingwerff. Vrijmaking en kerkzaken, mensen en boeken.
- 18 J. Stellingwerff-2. Oorsprong en toekomst van de creatieve mens, 1965/6.
- 19 J. Stellingwerff-3. Universiteit. Inl. VU ideale 1971-73.
- 20 J. Stellingwerff-4. Bibliografie overdrukken 1950-1985.
- 21 Bibliotheek in Nederland, S.W.B, Rijkscommissie.
- 22 J. Stellingwerff-6. Gnostiek, Johfra-dagboek 1946-1969.

- 23 Begroting UBVU.
- 24 WBM staf UBVU.
- 25 WBM bibliotheek en wetenschap.
- 26 VU brochures.
- 27 J. Stellingwerff. Opening, Kunst en VU, Expositorium e.d.
- 28 J. Stellingwerff. Höweler, Wille, Willem de Mérode.
- 29 De VU verandert 1970, 1968-1971.
- 30 J. Stellingwerff. TH Eindhoven en SSRE, 1957 WdW Eindhoven.
- 31 J. Stellingwerff. Bibliotheek publikaties.
- 32 SSR-1950, Nieuwe lijn; Foto's en bibliografie Reizen; Genealogie Kouwenhoven-Stellingwerff.
- 33 UBVU; Foto's en familiepapieren.
- 34 Vincent van Gogh; Promotie; UBVU.
- 35 UBVU; Correspondentie USA.
- 36 Dia's, VCR (Pella), bandrecorderband Amerika 200; cassettebandje: Dom Helder Camara, college en discussie/Uitreiking eredoctoraten 20 oktober 1975; Verschillend materiaal voor boeken; Documentatie Boutens; Universiteit Engels.
- 37 G[eorge] P[uchinger] Utrecht 1945 en verder; Divers.
- 38 Kunst en cultuur; Reünisten organisatie; knipsels.
- 39 Typoscript en divers; VU studenten; Tweede Wereldoorlog.
- 40 Bibliotheek en religie.
- 41 Gospels; NL-USA; Museum Guide NL.
- 42 Diverse stukken UBVU, Correspondentie G[eorge] P[uchinger]; Abraham Kuyper; indeling hoofdgebouw, personeelsbestand.
- 43 Reacties voormalig krijgsgevangenen; verslag van een reis van Stellingwerff; boek Deshima; betrekkingen Nederland-Japan; Van Linschoten, Von Siebold.
- 44 UBVU, hoofdgebouw; correspondentie.

- 45 Reductiebeleid; foto; Drukwerk SSR; *VU Magazine* en identiteit; VU-jubileum 1980; Fukuoka 14 / Nagasaki, J. Das: *Wij en de film*; RO-SSR.
- 46 UBVU; reorganisatie; Vereniging Calvinistische Wijsbegeerte.
- 47 Abraham Kuiper; Nagasaki; Deshima rede; Verslagen Historische Commissie VU; audiovisuele media en bibliotheken.
- 48 Stichting WTI.
- 49 Stichting Christelijk Cultureel Studiecentrum.
- 50 Stichting Christelijk Cultureel Studiecentrum.
- 51 Stichting Christelijk Cultureel Studiecentrum; Stichting Christelijk Hoger Onderwijs.
- 52 Verbouwing van Bibliotheek Theologische Hogeschool Kampen; van de Christelijke Akademie voor Expressie door Woord en Gebaar Kampen; en van de Theaterschool Amsterdam alsmede w.d.w. aantekeningen en correspondentie, Berkhout, Budde, Mensenk, Van Raalte, Scholte, De Vrieze, Wormser e.a.
- 53 Drukwerk met doorslagen en kladden, Correspondentie betreffende gereformeerde kerk Amstelveen, VU Bibliotheek, VCW, met foto van de pastorie van Beesd met studeerkamer van Kuiper, diploma's en dagvaarding.
- 54 Correspondentie.
- 55 Typoscripten, recensies, schenkingsakte Kuiperstichting-VU, Beoordelingsformulier J.H. de Swart, aantekeningen en diversen.
- 56 Bundel typoscripten van G. Puchinger, kopieën brieven betreffende buste van Kuiper ter gelegenheid van 100 jaar VU, stukken betreffende Kuipers reis naar de VS; en diversen.
- 57 Correspondentie met typoscripten, oprichtingsbescheiden van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte en stukken betreffende Japan. De akte van schenking tussen Stellingwerff en de VU. Magazijnlijst archief Stellingwerff (35 dozen).
- 58 Correspondentie en typoscripten Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte; Algemeen Nederlands Tijdschrift voor Wijsbegeerte, en stukken betreffende de bibliotheek.
- 59 Typoscripten, manuscripten en correspondentie.
- 60 Internationale correspondentie; zakelijke en privé correspondentie; stukken betreffende de Stichting voor

Reformatrische Wijsbegeerte; stukken betreffende Indonesië;
Pica, de TH Eindhoven en de VU, inclusief de publicaties over
Kuyper en VU (foto's). Als ook dagboek aantekeningen.